

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Географічний факультет
Кафедра фізичної географії

О. П. ВОВК

**ПРАКТИЧНІ РОБОТИ З КУРСУ ВИКОРИСТАННЯ ТА КАДАСТР
РЕСУРСІВ НАДР**

Методичні вказівки
студентам географічного факультету

2024

УДК 911.2:528.44(072)

В- 61

**Рекомендовано науково-методичною радою Волинського
національного університету імені Лесі Українки,
як наукове видання для студентів вищих навчальних закладів
(протокол № 7 від 27 березня 2023 р.)**

Рецензенти:

Рецензент:

Пугач С. О. – доктор географічних наук, професор кафедри економічної та соціальної географії Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Вовк О. П.

В – 61 Практичні роботи з курсу Використання та кадастр ресурсів надр.
Методичні вказівки [студ. географ. ф-ту] /

Олександр Павлович Вовк. – Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2024. – 14 с.

Методичні вказівки містять завдання, методику їх виконання та посилання на необхідну довідкову інформацію для проведення практичних робіт з курсу **ВИКОРИСТАННЯ ТА КАДАСТР РЕСУРСІВ НАДР**. Методичні вказівки рекомендовані студентам освітнього рівня бакалавра, галузі знань 10 Природничі науки, спеціальності 103 Науки про Землю, за освітньо-професійною програмою Гідрологія, спеціальності 106 Географія, за освітньо-професійною програмою Географія.

УДК 911.2:528.44(072)

© Вовк О.П. 2024

© Волинський національний
університет імені Лесі Українки, 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Практична робота 1. Ресурси і використання родовищ чорних металів (Fe, Mn, Cr).....	5
Практична робота 2. Ресурси і використання родовищ кольорових металів (Cu, Al, Ni, Pb, Ti, Sn) та їх кадастр	5
Практична робота 3. Ресурси і використання родовищ благородних металів (Au, Ag, Pt) та їх кадастр	6
Практична робота 4. Ресурси і використання родовищ радіоактивних металів (U, Th) та їх кадастр	6
Практична робота 5. Ресурси, кадастр і використання твердих горючих корисних копалин (вугілля, горючі сланці, торф)	7
Практична робота 6. Ресурси, кадастр і використання рідких і газоподібних горючих корисних копалин (нафта, газ)	7
Практична робота 7. Ресурси, кадастр і використання родовищ гірничо-хімічної сировини (фосфоритів, апатитів, сірки і солей)	8
Практична робота 8. Ресурси, кадастр і використання родовищ гірничо-технічної сировини (графіту, слюди, азбесту).....	9
Практична робота 9. Ресурси, кадастр і використання родовищ будівельних матеріалів магматичного і метаморфічного генезису (граніту, базальту, лабрадориту, мармуру, кварциту).	9
Практична робота 10. Ресурси, кадастр і використання родовищ будівельних матеріалів осадового походження (гіпсу, вапняків, туфів, пісків, глини, гальки, гравію)	10
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	11

Вступ

Дисципліна «Використання і кадастр ресурсів надр» належить до переліку вибіркових навчальних дисциплін, забезпечує професійний розвиток бакалавра та вивчення ними класифікації ресурсів земних надр згідно норм ООН, а також їхній кадастр. В ході вивчення даної дисципліни студенти ознайомлюються із розміщенням ресурсів руд чорних металів – заліза, марганцю, хрому; кольорових металів – міді, алюмінію, нікелю, кобальту, свинцю, цинку, титану, олова; радіоактивних металів – урану і торію; самородних благородних металів – золота, срібла, платини. Також особливу увагу звернено на запаси енергетичної сировини: вугілля різних типів, горючих сланців, торфу, нафти і газу. Аналізуються їх запаси в межах континентів та України зокрема. Розглядаються ресурси і кадастр нерудних корисних копалин: гірничо-хімічної сировини – фосфоритів, апатитів, сірки, флюоритів, солей для виробництва добрив, кислот, лугів тощо; гірничо-технічної сировини – слюд, азбесту, графіту, інших вогнетривких матеріалів; будівельної сировини – каменю магматичного, осадового метаморфічного походження (граніту, базальту, лабрадориту, туфів, кварцитів, вапняку, мармуру), гіпсу, глини.

Практична робота 1. Ресурси і використання родовищ чорних металів (Fe, Mn, Cr)

Мета: Вивчити генетичні та геолого-промислові типи родовищ чорних металів, родовища України, кадастр родовищ чорних металів

Вихідні дані та зміст роботи

1. Контурна карта України.
2. Атлас корисних копалин України [2].
3. Схеми металогенічного районування території України за поширеністю родовищ чорних металів
4. Кодекс України про надра [14]

Хід роботи

1. Переглянути карту металогенічного районування України за поширеністю родовищ заліза, марганцю і хрому.
2. Виділити та підписати на схемі елементи структурного районування території України (Український щит, Волино-Подільсько плита тощо), а також залізорудні і марганцеворудні басейни і райони; позначити і підписати родовища заліза, марганцю, хрому.
3. Переглянути карту металогенічного районування України.
4. Опрацювати Розділ I, Глава 1 КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРО НАДРА

Практична робота 2. Ресурси і використання родовищ кольорових металів (Cu, Al, Ni, Pb, Ti, Sn) та їх кадастр

Мета: Вивчити генетичні та геолого-промислові типи родовищ кольорових металів, родовища України, кадастр родовищ кольорових металів

Вихідні дані та зміст роботи

1. Контурна карта України.
2. Атлас корисних копалин України [2].
3. Схеми металогенічного районування території України за поширеністю родовищ кольорових металів
4. Кодекс України про надра [14]

Хід роботи

1. Переглянути карту металогенічного районування України за поширеністю родовищ Cu, Al, Ni, Pb, Ti, Sn.

2. Виділити та підписати на схемі елементи структурного районування території України (Український щит, Волино-Подільсько плита тощо), Позначити та підписати на схемі родовища і рудопрояви Cu, Al, Ni, Pb, Ti, Sn.
3. Переглянути карту металогенічного районування України.
4. Опрацювати Розділ I, Глава 2 КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРО НАДРА

Практична робота 3. Ресурси і використання родовищ благородних металів (Au, Ag, Pt) та їх кадастр

Мета: Вивчити генетичні та геолого-промислові типи родовищ благородних металів, родовища України, кадастр родовищ благородних металів

Вихідні дані та зміст роботи

1. Контурна карта України.
2. Атлас корисних копалин України [2].
3. Схеми металогенічного районування території України за поширеністю родовищ благородних металів
4. Кодекс України про надра [14]

Хід роботи

1. Переглянути карту металогенічного районування України за поширеністю родовищ Au, Ag, Pt.
2. Виділити та підписати на схемі елементи структурного районування території України (Український щит, Волино-Подільсько плита тощо), Позначити та підписати на схемі родовища і рудопрояви Au, Ag, Pt.
3. Переглянути карту металогенічного районування України.
4. Опрацювати Розділ I, Глава 3 КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРО НАДРА

Практична робота 4. Ресурси і використання родовищ радіоактивних металів (U, Th) та їх кадастр

Мета: Вивчити генетичні та геолого-промислові типи родовищ радіоактивних металів, родовища України, кадастр родовищ радіоактивних металів

Вихідні дані та зміст роботи

1. Контурна карта України.
2. Атлас корисних копалин України [2].
3. Схеми металогенічного районування території України за поширеністю родовищ благородних металів

4. Кодекс України про надра [14]

Хід роботи

1. Переглянути карту металогенічного районування України за поширеністю родовищ U, Th.
2. Виділити та підписати на схемі елементи структурного районування території України (Український щит, Волино-Подільсько плита тощо), Позначити та підписати на схемі родовища і рудопрояви U, Th.
3. Переглянути карту металогенічного районування України.
4. Опрацювати Розділ I, Глава 4 КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРО НАДРА

Практична робота 5. Ресурси, кадастр і використання твердих горючих корисних копалин (вугілля, горючі сланці, торф)

Мета: Вивчити генетичні та геолого-промислові типи родовищ твердих горючих корисних копалин, родовища України, кадастр родовищ твердих горючих корисних копалин

Вихідні дані та зміст роботи

1. Контурна карта України.
2. Атлас корисних копалин України [2].
3. Кодекс України про надра [14]

Хід роботи

1. Переглянути карту районування України за поширеністю родовищ твердих горючих корисних копалин (вугілля, горючі сланці, торф).
2. Виділити та підписати на схемі елементи структурного районування території України (Український щит, Волино-Подільсько плита тощо), Позначити та підписати на схемі родовища і рудопрояви твердих горючих корисних копалин.
3. Опрацювати Розділ II КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРО НАДРА

Практична робота 6. Ресурси, кадастр і використання рідких і газоподібних горючих корисних копалин (нафта, газ)

Мета: Вивчити генетичні та геолого-промислові типи родовищ рідких і газоподібних горючих корисних копалин (нафта, газ), родовища України, кадастр родовищ рідких і газоподібних горючих корисних копалин.

Вихідні дані та зміст роботи

1. Контурна карта України.
2. Атлас корисних копалин України [2].
3. Кодекс України про надра [14]

Хід роботи

1. Переглянути карту районування України за поширеністю родовищ рідких і газоподібних горючих корисних копалин (нафта, газ).
2. Виділити та підписати на схемі елементи структурного районування території України (Український щит, Волино-Подільсько плита тощо), Позначити та підписати на схемі родовища і рудопрояви рідких і газоподібних горючих корисних копалин (нафта, газ).
3. Опрацювати Розділ III КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРО НАДРА

Практична робота 7. Ресурси, кадастр і використання родовищ гірничо-хімічної сировини (фосфоритів, апатитів, сірки і солей)

Мета: Вивчити генетичні та геолого-промислові типи родовищ гірничо-хімічної сировини (фосфоритів, апатитів, сірки і солей), родовища України, кадастр родовищ гірничо-хімічної сировини (фосфоритів, апатитів, сірки і солей)

Вихідні дані та зміст роботи

1. Контурна карта України.
2. Атлас корисних копалин України [2].
3. Кодекс України про надра [14]

Хід роботи

1. Переглянути карту родовищ гірничо-хімічної сировини (фосфоритів, апатитів, сірки і солей).
2. Виділити та підписати на схемі елементи структурного районування території України (Український щит, Волино-Подільсько плита тощо), Позначити та підписати на схемі родовища і рудопрояви гірничо-хімічної сировини (фосфоритів, апатитів, сірки і солей).
3. Опрацювати Розділи IV-VI КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРО НАДРА

Практична робота 8. Ресурси, кадастр і використання родовищ гірничо-технічної сировини (графіту, слюди, азбесту)

Мета: Вивчити генетичні та геолого-промислові типи родовищ гірничо-технічної сировини (графіту, слюди, азбесту), родовища України, кадастр родовищ гірничо-технічної сировини (графіту, слюди, азбесту)

Вихідні дані та зміст роботи

1. Контурна карта України.
2. Атлас корисних копалин України [2].
3. Кодекс України про надра [14]

Хід роботи

1. Переглянути карту районування України за поширеністю родовищ гірничо-технічної сировини (графіту, слюди, азбесту).
2. Виділити та підписати на схемі елементи структурного районування території України (Український щит, Волино-Подільсько плита тощо), Позначити та підписати на схемі родовища і рудопрояви гірничо-технічної сировини (графіту, слюди, азбесту).
3. Опрацювати Розділ VII КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРО НАДРА

Практична робота 9. Ресурси, кадастр і використання родовищ будівельних матеріалів магматичного і метаморфічного генезису (граніту, базальту, лабрадориту, мармуру, кварциту).

Мета: Вивчити генетичні та геолого-промислові типи родовищ будівельних матеріалів магматичного і метаморфічного генезису (граніту, базальту, лабрадориту, мармуру, кварциту), родовища України, кадастр родовищ будівельних матеріалів магматичного і метаморфічного генезису (граніту, базальту, лабрадориту, мармуру, кварциту).

Вихідні дані та зміст роботи

1. Контурна карта України.
2. Атлас корисних копалин України [2].
3. Кодекс України про надра [14]

Хід роботи

1. Переглянути карту районування України за поширеністю родовищ будівельних матеріалів магматичного і метаморфічного генезису (граніту, базальту, лабрадориту, мармуру, кварциту).
2. Виділити та підписати на схемі елементи структурного районування території України (Український щит, Волино-Подільсько плита тощо), Позначити та підписати на схемі родовища і рудопрояви будівельних матеріалів магматичного і метаморфічного генезису (граніту, базальту, лабрадориту, мармуру, кварциту).
3. Опрацювати Розділ VIII КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРО НАДРА

Практична робота 10. Ресурси, кадастр і використання родовищ будівельних матеріалів осадового походження (гіпсу, вапняків, туфів, пісків, глини, гальки, гравію)

Мета: Вивчити генетичні та геолого-промислові типи родовищ будівельних матеріалів осадового походження (гіпсу, вапняків, туфів, пісків, глини, гальки, гравію), родовища України, кадастр родовищ будівельних матеріалів осадового походження (гіпсу, вапняків, туфів, пісків, глини, гальки, гравію).

Вихідні дані та зміст роботи

1. Контурна карта України.
2. Атлас корисних копалин України [2].
3. Кодекс України про надра [14]

Хід роботи

1. Переглянути карту районування України за поширеністю родовищ будівельних матеріалів осадового походження (гіпсу, вапняків, туфів, пісків, глини, гальки, гравію).
2. Виділити та підписати на схемі елементи структурного районування території України (Український щит, Волино-Подільсько плита тощо), Позначити та підписати на схемі родовища і рудопрояви будівельних матеріалів осадового походження (гіпсу, вапняків, туфів, пісків, глини, гальки, гравію).
3. Опрацювати Розділи IX-X КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРО НАДРА

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Адаменко О. М. Мій дім – Україна. Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2006. 336с.
2. Атлас «Геологія і корисні копалини України» / М.М.Байсарович, В.М.Беланов, М.А.Бородулін та ін. / Гол.ред Л.С.Галецький // К.: «Такі справи». 2001. С. 168.
3. Сивий М. Я. Геологія : підручник. Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В., 2019. 337 с.
4. Свинко Й.М., Сивий М. Я. Геологія: підручник. К.: Либідь, 2003. 480 с.
5. Сивий М.Я., Свинко Й.М. Геологія. Практикум: навч. посібник. К.: Либідь, 2006. 248 с.
6. Металічні корисні копалини України: підручник / О. В. Грінченко та ін. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет». 2006. 218 с.
7. Неметалічні корисні копалини України: підручник / В.А. Михайлов та ін. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет». 2007. 506 с.
8. Горючі корисні копалини України: Підручник / В.А. Михайлов та ін. К.: КНТ, 2009. 376 с.
9. Мінеральні ресурси України і світу на 1.01.2001р. Геоінформ України. К., 2003. 425 с.
10. Ресурси геологічного середовища і екологічна безпека техноприродних геосистем / за ред. Г. І. Рудька. К. : ЗАТ «Нічлава», 2006. 480с.
11. Рудько Г., Адаменко О. Землелогія. Еколого-ресурсна безпека Землі. К. : Вид-во «Академпрес», 2009. 512 с.
12. Нормативно-правове регулювання надрокористування / Г. І. Рудько та ін. К. : Гіперіон, 2012. 256 с.
13. Коржнев М. М., Курило М. М. Мінерально-сировинна база України в умовах глобалізації. Стратегічна панорама. 2007. № 2. С.14–22.
14. Про надра. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-вр#Text> (дата звернення: 19.10.2023)
15. Рудько Г. І. Курило М. М., Радованов С. В. Геолого-економічна оцінка корисних копалин К. : АДЕФ-Україна, 2011. 384 с.
16. Рудько Г. І., Ловинюков В. І., Євпак Г. Т. Наукові основи геолого-економічної оцінки запасів родовищ корисних копалин України. Качество минерального сырья : сборник научных трудов. Кривий Ріг, 2008. С.11–25.

17. Міщенко В. С. Програмне планування розвитку мінерально-сировинної бази України : методологія і практика. К. : ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України». 2011. 156с.

Додаткова

1. Вовк О. Особливості викладання геологічних дисциплін на географічному факультеті в умовах дистанційного навчання. *Географічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2023. № 2. С. 96–102. DOI: <https://doi.org/10.32782/geochasvnu.2023.2.11>
2. Вовк О. П., Наумко І.М., Павлишин В.І. Генетичне значення зміни співвідношення між гранними формами кристалів топазу з камерних пегматитів Коростенського плутону (Український щит). *Мінерал. журн.* 2022. Том 44. Вип. 3. С. 40-47. <https://doi.org/10.15407/mineraljournal.44.03.040>
3. Вовк О. П., Недбайло Д. Р. Стратиграфічний розріз Волинської області у відповідності до Міжнародної хроностратиграфічної шкали. *Проблеми геології України: Збірник наукових праць за матеріалами XIV Всеукраїнської наукової конференції, 5–6 жовтня 2023 року, Львів, 2023*. С. 38–41.
4. Вовк О. П., Недбайло Д. Р. Стратиграфія Волинської області на сучасному етапі. «*Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень*». Матеріали XVII Міжнародної науково-практичної конференції студентів і аспірантів. Луцьк, 16–17 травня 2023 року. Електронне видання на CD-ROM, 2023. 1010 с., С. 139-141.
5. Вовк О., Мельнійчук М., Саванюк С. Основні проблеми видобутку бурштину у Волинській області. *Науковий Вісник СНУ «Географічні науки»*. 2019. Т. 393, № 9. С. 17–27.
6. Вовк О. П., Стрій Д. Ю. Географія поширення покладів каменебарвної сировини в Україні. *Науковий Вісник СНУ «Географічні науки»*. 2019. № 1 журналу 385. С. 24–28.
7. Вовк О., Чижевська Л., Стрій Д. Географія поширення родовищ дорогоцінних та напівдорогоцінних мінералів Волині. *Науковий Вісник СНУ «Географічні науки»*. 2020. Т. 5, № 409. С. 18–22.
8. Наумко І.М., Вовк О.П., Яковлева В.В. Камерні пегматити Коростенського плутону – неминуще джерело коштовного каміння в Україні. *Від Мінералогії і Геогнозії до Геохімії, Петрології, Геології та Геофізики: фундаментальні і прикладні тренди XXI століття*: Матеріали конференції, м. Київ, 28-30 вересня 2021 / Київський національний університет імені Тараса Шевченка ННІ «Інститут геології» Кафедра мінералогії, геохімії та петрографії. С. 47-51
9. Наумко Ігор, Занкович Галина, Кохан Оксана, Вовк Олександр, Куземко Ярослав, Сахно Богдан, Серкіз Роман. Нерудні мінерали прожилково-вкрапленої мінералізації у відкладах Кросненської зони Українських Карпат.

Геологія і геохімія горючих копалин. 2022. № 1–2 (187–188). С. 88–98.
<https://doi.org/10.15407/ggcm.2022.01-02.88>.

10. Особливості геохімії флюїдів прожилково-вкрапленої мінералізації у відкладах південно-західної окраїни Східноєвропейського кратону і прилеглих геоструктур/ Наумко І. М., Зінчук І. М., Сворень Й. М. та ін. *Проблеми геології України: збірник наукових праць за матеріалами XIII Всеукраїнської наукової конференції*. Львів, 3–5 жовтня 2022 р. С. 52-56.
11. Vovk O. P., Osmanov M. P. STRATIGRAPHY AND MINERAL RESOURCES OF VOLYN REGION. «*Наука, освіта, технології і суспільство в XXI столітті: наукові ідеї та механізми реалізації*». Збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції. Житомир, 11 квітня 2023 р. Житомир: ЦФЕНД, 2023. 59 с., С. 47-48.
12. Vovk O., Naumko I., Zankovych H., Kuzemko Ya. Comparison of morphology of quartz crystals – «Marmarosh diamonds» – from Paleogene Flysch sequences of Krosno (Silesian) Zone, Dukla Zone in Ukrainian Carpathians, and Intra-Carpathian sequences of Western Carpathians. *Mineralia Slovaca* 2022. 54, 2 (2022), 163 – 174. <https://doi.org/10.56623/ms.2022.54.2.3> 54, 2 (2022), 163 – 174

